

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lipca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Sędziowie: Wiesława Stachowiak

del. Renata Pohl

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 22 lipca 2020 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy Fundacji (...) w (...) i M. H.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

przy udziale: (...) w Ś. W..

o podstawę wymiaru składek

na skutek zażalenia Fundacji (...) w (...).

na postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 28 lutego 2020 r. sygn. akt VII U 401/19

postanawia:

- 1. zmienić punkt 2 postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 28.02.2020r. w ten sposób, że zasądzić od Fundacji (...) w (...). na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. kwotę 450 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;**
- 2. w pozostałym zakresie zażalenie oddalić;**
- 3. kosztami postępowania zażaleniowego obciążyć załającego w części i z tego tytułu zasądzić od Fundacji (...) w (...) na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Renata Pohl	Marta Sawińska	Wiesława Stachowiak

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28.02.2020 r., sygn. akt VII U 401/19, Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych umorzył postępowanie w sprawie z odwołania Fundacji (...) w (...) I M. H. od decyzji ZUS

z dnia 4.12.2018 r. o podstawie wymiaru składek (pkt 1) oraz zasądził od odwołującej Fundacji (...) w (...) na rzecz pozwanego organu kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

W zażaleniu na postanowienie zawarte w pkt 2 powyższego postanowienia odwołująca Fundacja, reprezentowana przez prezesa zarządu, zaskarżyła je w części, tj. co do jego punktu 2 oraz zarzuciła:

1) naruszenie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 3 i § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych, poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, wskutek czego doszło do obciążenia odwołującej kosztami procesu uzależnionymi od wartości przedmiotu sporu w sytuacji, gdy w sprawach dotyczących podstawy wymiaru składek wysokość kosztów procesu należnych stronie wygrywającej nie jest uzależniona od wartości przedmiotu sporu;

2) naruszenie art. 102 k.p.c., poprzez zasądzenie od odwołującej na rzecz organu kosztów procesu w sytuacji, gdy jest to sprzeczne z zasadami słuszności, albowiem organ rentowy nie tylko nie poniósł znacznych nakładów pracy w zw. ze sprawą, ale również korzystał ze stałej obsługi prawnej, wobec czego nie poniósł dodatkowych kosztów, a obciążanie nimi odwołującej może wpłynąć negatywnie na jej sytuację finansową, która jako organizacja pożytku publicznego działa w szeroko pojętym interesie publicznym.

Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w zaskarżonej części poprzez nieobciążanie Fundacji kosztami postępowania poniesionymi przez pozwanego organu rentowego, ewentualnie o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zasądzenie od odwołującej kwoty 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, a w każdym przypadku o zasądzenie od organu na rzecz odwołującej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie organ rentowy wniosł o jego oddalenie oraz o zasądzenie od odwołującej na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie odwołującej Fundacji było częściowo uzasadnione.

W ocenie Sądu Apelacyjnego rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego co do zasady obciążenia odwołującej kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego było prawidłowe. Niezasadnym było bowiem odstępnie, na podstawie art. 102 k.p.c., od obciążania skarżącej tymi kosztami, wywołanymi postępowaniem wszczętym na skutek wniesionego przez nią odwołania.

Zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Zwrócić należy uwagę, że Kodeks postępowania cywilnego nie konkretyzuje pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych”, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20.12.1973 r., II CZ 210/73, LEX nr 7366). Zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które uzasadniałyby odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej stron (por. postanowienie SN z dnia 14.01.1974 r., II CZ 223/73, LEX nr 7379). Do wypadków szczególnie uzasadnionych w rozumieniu art. 102 k.p.c. można także zaliczyć sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu sądu (tak SN w postanowieniu z dnia 1.09.1973 r., I CZ 122/73, OSNC 1974/98). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego.

Ocena celowości zastosowania art. 102 k.p.c. w istocie ma charakter dyskrejonalny, pozostawiona jest orzekającemu sądowi z odwołaniem się do jego kompetencji, bezstronności, doświadczenia i poczucia sprawiedliwości. Kwestia trafności jego zastosowania co do zasady może być objęta kontrolą sądu wyższego rzędu, niemniej ewentualna zmiana

zaskarżonego orzeczenia o kosztach powinna następować wyjątkowo, tylko wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (por. postanowienia SN z dnia 15.02.2012 r., I CZ 165/11, niepubl.; z dnia 19.10.2012 r., V CZ 46/12, LEX nr 1250792; z dnia 26.01.2011 r., IV CZ 103/10, LEX nr 898273).

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie było podstaw do podważenia zaskarżonego rozstrzygnięcia – co do jego zasady – z przyczyn wskazywanych przez skarżącą w zażaleniu, a mianowicie, że jest ona organizacją pożytku publicznego prowadzącą działalność społecznie użyteczną – zatem obciążanie jej kosztami postępowania stanowiłoby ograniczenie tej działalności. Nie mogła do tego również doprowadzić okoliczność stałej obsługi prawnej świadczonej na rzecz organu rentowego przez zatrudnionych tam radców prawnych. W toku sprawy odwołująca Fundacja nie wносиła o rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu z zastosowaniem przepisu art. 102 k.p.c., a to właśnie postępowanie główne stanowiło właściwe forum do podnoszenia tego rodzaju argumentów, na jakich obecnie zasadza się zażalenie odwołującej. O ile zastosowanie wspomnianego przepisu nie jest jednak uzależnione od wniosku strony, to rolą odwołującej, zwłaszcza wobec treści uzasadnienia zaskarżonego postanowienia, było konkretne wykazanie istnienia takich szczególnych okoliczności w jej sytuacji majątkowej bądź organizacyjnej, które uzasadniałyby odstąpienie od obciążania jej kosztami postępowania bądź też dawały chociażby asumpt do podjęcia rozważań w tej kwestii. Takich okoliczności strona skarżąca nie wykazywała wówczas, kiedy było to najbardziej konieczne, a przede wszystkim całkowicie możliwe, a w dalszej kolejności nie uzupełniła materiału dowodowego w powyższym zakresie na etapie postępowania odwoławczego. Także i przedmiot sprawy nie dawał podstaw do twierdzenia o szczególnych okolicznościach związanych z przebiegiem postępowania, uzasadniających odstąpienie od ogólnej reguły rozkładu kosztów postępowania. Podnieść należy, że inicjatorem postępowania sądowego była tu odwołująca Fundacja, która – mając na uwadze zapadłe już wcześniej rozstrzygnięcia w innych sprawach dotyczących podstawy wymiaru składek zatrudnianych przez nią pracowników – mogła dostrzec brak potrzeby prowadzenia kolejnego postępowania w tym przedmiocie, angażującego siły i środki po stronie przeciwnika procesowego niezależnie od faktu korzystania ze stałej obsługi prawnej. W tych warunkach zasadnym było również oczekiwanie od odwołującej Fundacji, by wykazała ona choć w jakiś sposób swoją sytuację finansową i zaburzenie jej zdolności do regulowania należności, a nie opierała się wyłącznie na swoim statusie jako organizacji pożytku publicznego. Oczekiwania skarżącej, wywodzone z gołosłownych w istocie ostrzeżeń o ograniczeniu jej zdolności pełnienia jej społecznej misji wskutek obciążenia kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego, nie mogły zyskać aprobaty Sądu Odwoławczego.

Strona odwołująca, wszczynając spór sądowy, już od tej chwili musiała liczyć się, że na wypadek przegranej zobowiązana będzie pokryć koszty procesu poniesione przez przeciwnika. Nawet subiektywne przekonanie strony o swojej racji nie stanowiło podstawy do żądania zastosowania art. 102 k.p.c.. Sam zaś fakt przegrania procesu – co do zasady – prowadzi do zastosowania regulacji z art. 98 k.p.c. Z jej istoty wynika bowiem, iż strona przegrywająca sprawę – zarówno materialnie, jak i formalnie – niezależnie od ewentualnej winy w prowadzeniu procesu, ponosi również finansową odpowiedzialność za koszty poniesione przez przeciwnika niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Sąd Apelacyjny, uznając prawo Sądu orzekającego do zastosowania art. 102 k.p.c. do granic, w których zastosowanie tego przepisu nie ma żadnego oparcia w okolicznościach sprawy, w okolicznościach niniejszej sprawy nie dopatrył się okoliczności, które uzasadniałyby zarzucanie Sądowi Okręgowemu niesłuszne nieskorzystanie z wyjątku przewidzianego w ww. przepisie.

Całkowite odstąpienie od obciążania odwołującej Fundacji kosztami procesu uznać należało zatem za nieuzasadnione, jednakże w przekonaniu Sądu Apelacyjnego równie niezasadne byłoby nakładanie na skarżącą obowiązku zwrotu całości kosztów zastępstwa procesowego organu rentowego wywołanych postępowaniem odwoławczym, kolejno umorzonym. Uzasadnionym jest bowiem w uznaniu tutaj Sądu obciążenie odwołującej tymi kosztami jedynie w wysokości połowy stawki minimalnej, tj. w kwocie 450 zł. Należało mieć bowiem tutaj na względzie okoliczności związane z przebiegiem procesu, tj. fakt, że sprawy z odwołania Fundacji oraz ubezpieczonej M. H. połączone zostały do wspólnego rozpoznania, były sprawami podobnego rodzaju, a także do cofnięcia odwołań doszło na stosunkowo wczesnym etapie postępowania – po przeprowadzeniu tylko jednej rozprawy. Wpływało to również na tożsamość działań pełnomocnika pozwanego w każdej z połączonych spraw, co generowało mniejszy nakład jego pracy –

obejmowało sporządzenie odpowiedzi na odwołanie, udział w rozprawie w dniu 17.12.2019 r. oraz przedłożenie pisma procesowego zawierającego zgodę ZUS na cofnięcie odwołań.

Sąd II instancji podzielił zatem częściowo stanowisko skarżącej, jeśli chodzi o wysokość kosztów zastępstwa procesowego pozwanego, które powinny ją obciążać, uznając, że uzasadnionym jest jej ograniczenie jedynie do wysokości połowy stawki minimalnej, wynikającej z przepisu § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 poz. 265). W sprawie o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne wartość przedmiotu zaskarżenia równa jest różnicy pomiędzy wysokością składki wskazywaną przez odwołującego się i składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres (por. postanowienia z dnia 17.04.2009 r., II UZ 12/09, OSNP 2010nr 23-24, poz. 301; z dnia 26.01.2011 r., II UK 190/10, LEX nr786391; z dnia 7.04.2010 r., I UZ 8/10, LEX nr 1620499 i z dnia 24.05.2012 r., II UZ 16/12, LEX nr 1222163), ta zaś oznaczona została przez Fundację na kwotę mieszczącą się w przedziale wskazanym w treści przywołanego wyżej przepisu.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. orzekł częściowo reformatoryjnie, tj. tak jak w pkt 1 sentencji, zaś w pkt 2 – na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. – o oddaleniu wywiedzionego zażalenia w pozostałym zakresie.

Przekładając poczynione wyżej uwagi także na grunt postępowania zażaleniowego, Sąd Odwoławczy obciążył żalącą kosztami postępowania wywołanego wywiedzionym środkiem zaskarżenia także tylko w połowie. Ponownie wskazać trzeba, że przy ocenie przesłanek z art. 102 k.p.c. należy przede wszystkim brać pod uwagę fakty związane z samym przebiegiem procesu, tj. podstawę oddalenia żądania, zgodność zamiarów stron w sprawach dotyczących stosunku prawnego, który może być ukształtowany tylko wyrokiem, szczególną zawilóść lub precedensowy charakter sprawy albo subiektywne przekonanie powoda co do zasadności zgłoszonego roszczenia, a ponadto sposób prowadzenia procesu przez stronę przegrywającą albo niesumienne lub oczywiście niewłaściwe postępowanie strony wygrywającej, która w ten sposób wywołała proces i koszty połączone z jego prowadzeniem.

Sąd Apelacyjny uznał, że wytoczenia zażalenia nie sposób było tu oceniać jako działania niełojalnego czy nieracjonalnego, nastawionego wyłącznie na przedłużenie postępowania i generowanie kosztów po stronie organu rentowego. Skarżąca działała w granicach przysługujących jej uprawnień procesowych i zgodnie z subiektywnym przekonaniem o słuszności swych racji, przez co nie sposób zarzucać jej postępowania niewłaściwego. Dlatego też, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. i art. 102 k.p.c., a także § 10 ust. 2 pkt 2 cyt. wyżej rozporządzenia z dnia 22.10.2015 r., Sąd II instancji zasądził od skarżącej na rzecz organu rentowego kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pozwanego w instancji odwoławczej (pkt 3 sentencji).

Renata Pohl	Marta Sawińska	Wiesława Stachowiak
-------------	----------------	---------------------